

Черненко Н.І.

здобувач,

Херсонська державна морська академія

Науковий керівник: Голобородько Є.П.

доктор педагогічних наук,

член-кореспондент НАПН України;

професор,

Комунальний вищий навчальний заклад

«Херсонської академії неперервної освіти»

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИКІВ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Як відомо, моделювання виникло у зв'язку з необхідністю розв'язання завдань, які з певних причин не можуть бути розв'язані безпосередньо. Дехто з науковців у моделюванні вбачає характерну рису теоретичного мислення під час вирішення пізнавальних завдань. У межах нашого дослідження одним із завдань було: формування та розвиток професійно важливих якостей (ПВЯ) у робітників морського транспорту в процесі вивчення дисциплін загальнопрофесійного циклу.

Загалом, науковцями подані найрізноманітніші визначення понять «модель» і «моделювання» відповідно до завдань, що вирішуються тим чи іншим дослідженням. Аналіз наукової літератури з цього питання дозволив визначити, що моделювання як метод пізнання широко використовується в педагогічній науці (В. Болотов [1], О. Гуренкова [2], С. Змейов [3], А. Маркова [4], М. Ноулз [8], Н. Яковлева [7]). Моделювання з погляду філософії – це відтворення характеристик деякого об'єкта на іншому об'єкті, спеціально створеному для його вивчення [6]. Модель може бути представлена у вигляді схеми, структури, знакової системи, відображення, макету, зображення. Вважається, що модель – це копія оригіналу (об'єкта дослідження), яка застосовується для його пізнання і визначення умов та особливостей під час використання у повсякденному житті.

Вивчення літератури з питань моделювання процесу навчання дозволило зробити висновок, що науковці при розробці моделей покладають в їх основу певні ідеї, які знаходять відображення в назвах моделей.

Так, В. Болотов [1] розробив компетентнісну модель політехнічної освіти, основ технологій, інтегрованих курсів, в якій здійснюється перехід від знанневої моделі до свідомого засвоєння понять, природовідповідному способу мислення. О. Гуренкова [2] свою модель формування екологічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту назвала організаційно-методичною, поклавши в її основу діяльнісний підхід до організації навчання майбутніх спеціалістів. А. Маркова [4] розробила модель професійної підготовки вчителів, в основі функціонування якої виділила домінуючий блок професійної компетентності – особистість учителя. І. Сокол [5], побудував свою модель формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв на основі андрагогічного, особистісно-діяльнісного та системних підходів.

У контексті нашого дослідження основою проектування стали компетентнісний, системний, діяльнісний і андрагогічний підходи, відповідно до яких, модель та її компоненти є системними об'єктами, що відображають діяльнісну спрямованість процесу формування ПВЯ майбутніх робітників морського транспорту на забезпечення ефективної їх підготовки до виконання професійних обов'язків в умовах андрагогічної моделі навчання.

У процесі розробки моделі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників (рис. 1), ми дійшли висновку про необхідність включення до її структури: цільового, нормативного, теоретико-методологічного, організаційно-змістового, діагностичного і результативного блоків, які поєднані системою зв'язків. На нашу думку, це дозволить, комплексно розглянути досліджуваний процес з позицій системного та діяльнісних підходів, створює можливість для охоплення в єдину систему основних напрямів й педагогічних умов реалізації андрагогічного підходу як технології формування ПВЯ слухачів.

Зупинимось детальніше на характеристиці кожного з зазначених блоків розробленої нами моделі.

Призначення *цільового блоку* в моделі пов'язане з необхідністю визначення напрямів діяльності викладачів і слухачів, спрямованих на досягнення запланованого результату – формування професійно важливих якостей робітників морського транспорту засобами дисциплін загальнопрофесійного циклу. Завдяки постановці цілей викладач і суб'єкти навчання мають змогу передбачити результати власної діяльності і домогтися досягнення поставлених цілей – найближчих і віддалених. Виходячи з функцій викладача, однією з його основних цілей є досягнення високого рівня сформованості професійно важливих якостей слухачів засобами свого предмету. Цілі слухачів, пов'язані з бажанням вчитися, виконанням навчальних завдань, роботою над формуванням ПВЯ, використанням набутих ЗУНів в професійній діяльності.

Нормативний блок забезпечує узгодженість процесу формування ПВЯ робітників морського транспорту з державними й міжнародними стандартами та програмами, спрямування розвитку їхньої професійної підготовки на гармонізацію з вимогами міжнародного ринку праці в контексті відповідності переліку сформованих ПВЯ запитам роботодавців.

Теоретико-методологічний блок, відображає підходи та принципи, покладені в основу формування професійно важливих якостей робітників морського транспорту.

В основу розробки моделі було покладено компетентнісний, андрагогічний, системний та діяльнісний підходи до організації педагогічних процесів, застосування яких має суттєвий вплив на визначення змісту навчального процесу, вибір форм, методів, засобів навчання і, безумовно, на кінцевий результат.

Застосування компетентнісного підходу в моделі зумовлене орієнтацією на певний перелік професійно важливих якостей – як складових професійної компетентності, на формування яких спрямований процес навчання.

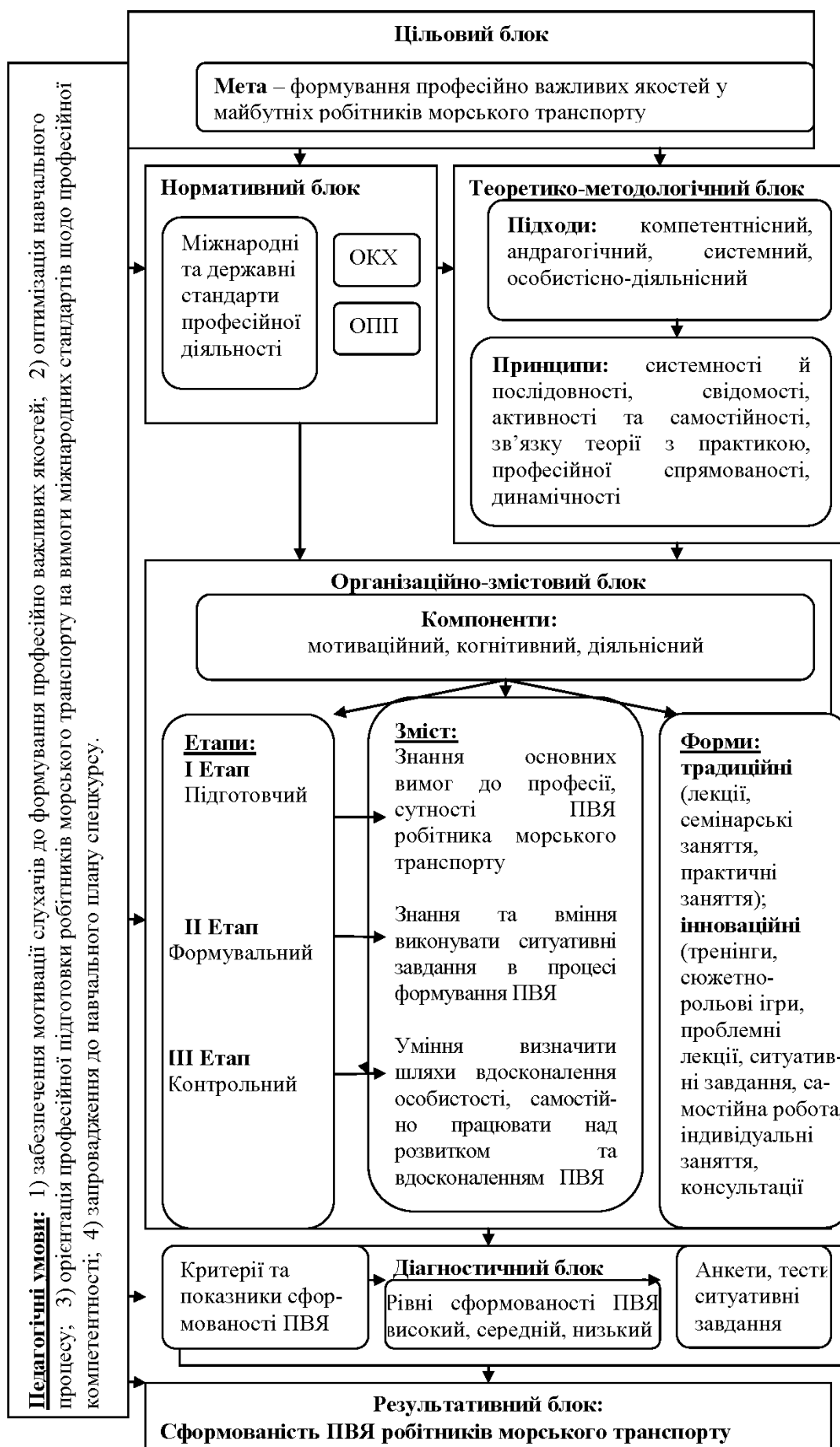

Рис. 1. Структурно-функціональна модель професійної підготовки робітників морського транспорту

Виходячи з вимог до професійної підготовки, що визначаються потребами ринку праці, наявними стандартами та баченням роботодавців, ми дійшли висновку, що у них мають бути сформовані мотиваційні, професійно-ділові, психологічні професійно важливі якості. Сформованість цих якостей становить *результативний* блок моделі.

Організаційно-змістовий блок забезпечує: регулювання змістового наповнення процесу формування професійно важливих якостей на підготовчому, формувальному та контрольному етапах професійної підготовки; визначення форм та засобів навчання відповідно до змістових аспектів; узгодження структурних та часових послідовностей організації навчального процесу, спрямованого на досягнення сформованості мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів.

Діагностичний блок охоплює систему критеріїв та показників сформованості професійно важливих якостей; кількісні методи і показники математичної статистики; якісні рівні сформованості ПВЯ робітників морського транспорту (високий, середній, низький).

Розроблена нами структурно-функціональна модель професійної підготовки робітників морського транспорту узгоджується з логікою навчального процесу та враховує його зміст, умови, навчально-методичне забезпечення, особливості формування ПВЯ майбутніх робітників морського транспорту і покликана систематизувати процес їхнього навчання для успішного виконання статутних обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.
2. Гуренкова О. В. Організаційно-методична модель формування екологічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту: результати експериментальної роботи / О. В. Гуренкова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.: ЕКМО, 2011. – Вип. 3, ч. 2. – С. 6-12.
3. Змеєв С. И. Андрагогика: основы теории, истории и технологии обучения взрослых / С. И. Змеєв. – М.: ПЕР СЭ, 2007. – С. 11–272.
4. Маркова А. К. Модель профессиональной компетентности учителя в соответствии со стандартами образования / А. К. Маркова // Завуч. – М.: 2001. – № 4. – С. 113–126.
5. Сокол І. В. Формування професійної компетентності судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін / дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. В. Сокол. – Херсон, 2011. – 265 с.
6. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
7. Яковлева Н. О. Проектирование как педагогический феномен / Н. О. Яковлева // Педагогика. – 2002. – № 6. – С. 8–14.
8. Knowles M. S. Towards a Model of Lifelong Education / M. S. Knowles. – 3rd. ed. – N.Y., 1972. – P. 21. – [302 p.].